

ERINDRINGER fra BARNDOM og UNGDOM

Jakob Povlsen Kjeldbjerg 1880-1963

Erindringer skrevet af:

Jakob Povlsen Kjeldbjerg født d. 13. december 1880 i Gullerup på Mors.

Barndomsårene fra ca. 1884 i Kjeldbjerggaard

Jeg vil først bemærke, at denne gård har været i slægtens eje i hvert fald fra min tipoldefars tid, så vidt jeg ved hed han Jakob Larsen og var fra Sinderup i Sydthy, hans søn Mikkell Jakobsen og dennes søn, min farfar Jakob Mikkelsen, denne sidste var gift to gange; hans første kone, Inger Kirstine, var født i Klitgård; der var to børn i dette ægteskab nemlig sønnen Mikkell Jakobsen og datteren Else. Mikkell blev gift med Maren Ringgaard, en søster til min mor. Else blev gift med lærer Søndergaard i Flade.

Farfar, Jakob Mikkelsen, blev i august 1846 gift igen med Ane Povlsdatter fra Nørgaard i Skjoldborg, Thy, hun blev min farmor. Min far, Povl Kristen Jakobsen, blev født d. 19. januar 1851 i Kjeldbjerggaard og han blev 80 år gammel, han døde d. 27. januar 1931. Den 11. november 1879 blev han gift med mor, Kirsten Marie Ringgaard. Hun var datter af Peder Ringgaard i nabogården og var født d. 14. januar 1859, hendes mor hed Ane, født Bovbjerg. Jeg blev født d. 13. december 1880 som førstefødte, og blev opkaldt efter min farfar, men far lod os børn få efternavnet Kjeldbjerg efter fødegården, dog blev jeg døbt Jakob Povlsen Kjeldbjerg, mens alle mine søskende ikke fik dette mellemnavn. Vi var to piger og seks drenge i søskendeflokken, og der var tyve år mellem den første og den sidste.



Det er Ane Poulsdatter der står ved stuehusets gavl

Mine barndomserindringer.

Jeg synes at huske, at jeg som ca. 2-årig var med mor hjemme hos hendes far for at se til hendes søster, som lå syg, (hun døde i 1883, 21 år gammel) og at jeg blev sat op i sengen til hende, og at hun havde et lille ur, der hængte på en lille pude på væggen ved hendes seng. Ligeledes husker jeg som 6-7 årig, fra deres vinduer at kunne se en ny gård blive opført. Det var til Peder Lynggaard.

Jeg husker også fra ca. 2-årsalderen, at vi havde en gammel mand til røgter, og at jeg ville løbe efter ham, når han trak med køerne til marken, det måtte jeg ikke så gerne, da vejen gik over åen, og han var bange for, at jeg skulle falde i.

Ligeledes kan jeg huske, at der inden for døren i stalden stod, for mig at synes dengang, en vældig stor tyr, den måtte jeg ikke så gerne komme op i båsen til. I den alder er landbobørn jo ikke bange for dyrene. Siden, da far selv kom til at passe køerne, især om vinteren, kom vi drenge jo til at løbe i hælene på ham, det gik ikke altid tørskoet af, for ikke at sige mere.

En episode indtraf også i den alder. Vi havde en mælkevogn, som stod ude i gården, men hvorledes vi, bror Peder og jeg, var kommet op i vognen, husker jeg ikke, men Peder faldt af og ned på stenbroen, slog næsen og den blev skæv, og blev det alle dage, dog ses det ikke nu, uden når man ved det.

Samme Peder var også engang uheldig og faldt af en hest, som far trak ham på, men det var nede i engen, men det står for mig, at en plag trådte på ham, så far bar ham hjem.

Jeg husker også tydeligt, da min 4 år yngre søster blev født d. 10. december 1884. Vi to små drenge måtte ikke komme ind i sovekammeret. Mor kom engang imellem ind i stuen og så til os, vel nok for at røre sig lidt.

Da min broder Jens blev født d. 4. september 1888, var vi lige blevet færdig med hjemkørsel af kornet, og far spændte fra høstvognen og for fjedervognen for at køre efter jordemoderen. At Johannes blev født, synes jeg ikke, at jeg kan huske noget om. Det var d. 21. marts 1890. Derimod knytter der sig forskellige minder til Ingvars fødsel. Da var difterieepidemien kommet til vor by, og friskolen, som var i vor morbrors gård, blev lukket, da morbrors børn blev syge og kom på sygehuset. Men lige til jul kom sygdommen til os; en tjenestepige og Jens og Peder blev kørt på sygehuset, og vi fik stuer og sengetøj rensat; Johannes og Ane kom over til en nabo, hvor der ingen børn var. Jeg blev hjemme, men sov i karlekammeret hos vor karl, så mentes det, at jeg var uden for fare; og den nyfødte, som blev født d. 17. december 1892, skulle også være udenfor fare, da han kun fik brystmælk. Men av og ve, nytårsnat blev jeg syg, og far måtte af sted de 2,5 mil (17km) til Nykøbing sygehus nytårsdag 1893 i slæde, da vejene ikke var farbare på grund af sne. Jeg lå i sengetøj i kanen. Da vi kom til Erslev Kro ved landevejen, var der ingen sne, så jeg blev flyttet over i en af købmandens vogne, og så fortsattes kørslen videre til sygehuset.

Jeg var meget medtaget de første dage, men vi kom alle hjem samtidig, vi tre børn.

Skolegang

Om min skolegang kan jeg fortælle, at vi begyndte i hjemmet ude i farmors stuer. Far og mor ville have os i friskole, og der var nok en på egnen, som farbror Mikkels børn gik i, men det var helt oppe i bjergby, og børnene skulle forbi statsskolen, som vi kaldte den, og der var dagligt slagsmål, når man skulle forbi denne. Dette syntes far ikke om, og vi fik så en ung pige, som skulle lære os begyndelsen, samtidig skulle hun se til farmor, som i disse år ikke var helt rask. Vi havde først en pige som hed Ane, hun var datter af en murer. Senere fik vi landstingmands Søren Olesens datter Karen. Jeg husker, at hun var god til at tegne for os.

Så var min bror Peder og jeg nogle måneder i Flade Friskole, indtil Gullerup Friskole blev oprettet i morbrorsorstue. Jeg var da ca. 9 år. Vi fik en pige fra Sjælland, hun hed Sofie. Hun satte mig engang ud i gangen, fordi jeg ikke ville hente en klud til at tørre noget blæk op med, som jeg fik skyld for at have væltet, men da jeg mente, det var en anden dreng, nægtede jeg at efterkomme befalingen, og så tog Sofie og satte mig ud i gangen. Da jeg havde stået der lidt, kom tilfældigvis morbror og ville ind. Han ser mig og siger så: "Hvad, står du der, Jakob"? Jeg tror ikke at jeg svarede noget, men da han var gået ind i stuen, skulle jeg ikke have mere af dette, men tog min hue og gik hjem uden for skolevinduerne. Jeg ser Sofies ansigt for mig den dag i dag, - hun var ikke bleg! Så vidt jeg husker, tror jeg nok, at mor fik mig til at gå i skolen igen om eftermiddagen. Der var aldrig noget i vejen siden. Men Sofie blev aldrig rigtig populær i friskolekredsen.

Så fik vi en ny, hun kom fra Ørting ved Odder, var ellers født og opvokset i Vallekilde og præget deraf. Som vi børn, ja, jeg tror alle, dog holdt af hende. Det var for os børn en dejlig skoletid, selvom der kun var en lærerinde, men selv vi store drenge behøvede hun kun at se på for at

styre os. Vi skulle somme tider blive hjemme for at hjælpe med at tærse, når det blæste, vi havde nemlig vindmølle som kraft. Vi kunne godt græde for det! Denne sidstnævnte lærerinde var der, til jeg var kommet ud af skolen; hun rejste på grund af giftermål, blev forpagterkone i Niær præstegård ved Hammel, hvor jeg siden besøgte hende mange gange, og hun os her på Klank flere gange, hun var med til vort sølvbryllup i 1937. Hun blev moder til fem drenge. Den ældste er konsulent Aage Christensen, Risskov.

Jeg gik til præsten i sommeren 1894. Vi skulle gå den lange vej til frikirken i Øster Jølby. Det var pastor Nissen, der da var frimenighedens præst. Jeg er også døbt i frimenigheden i 1881 af den landskendte frimenighedspræst Rasmus Lund. Han var dens første præst og blev til sin død. En datter af denne præst blev gift med frimenighedspræsten Anker Møller i Kliim og blev moder til 3 kendte frimenighedspræster.

Jeg blev konfirmeret i december, som jeg blev 14 år, og skulle så til at være karl hjemme.

1890-erne var trange tider for landbruget, og far, der havde overtaget fødegården Kjeldbjerggård efter sin fars død, som bestyrer for sin mor, og fra 1878 som ejer, gav en stor pris og skulle udrede en del penge til sine søskende, sad derfor ret hårdt i det, eftersom tiderne blev op gennem 80'erne og 90'erne. Far var nærmest en foregangsmand. Han havde været på Tune landboskole i 1872. Mor havde været på Testrup Højskole, Djursland, det må have været i 1878 eller 1879. Far havde været på Galtrup Højskole før Tune-opholdet. Nå, men far var som sagt foregangsmand på mange områder, han var den første i sin by, der dyrkede roer og havde køer, ikke stude. Han lagde vandrør hjem fra et kildevæld i marken (Kildebjerg - Kjeldbjerg). Gik fra hesteomgang som trækraft for tærse- og hakkelsemaskine, over til vindmølle som trækraft; vi fik også kværn til formaling af korn, men alt kostede også dengang penge. Vi store drenge måtte derfor tidligt gøre karlearbejde og malke.

Vi kom med i skytte- og gymnastikforeningen. Skydebanen var vor eng, og man skød så ud over Limfjorden. Senere blev banen flyttet om under bakkerne til mere sikkerhed for sejladserne på fjorden. Gymnastikken var kun i vintermånederne og foregik i Bjergby forsamlingshus, hvortil vi havde ¼ mil. Dette hus var et stort hus opført af træ og oprindeligt tænkt som øvelseshus for skytteforeningen, men gik allerede i mine drengeår over til foredragsforeningen, men stadig benyttet til gymnastik og fester.

Ungdomstiden

1896 det efterår hvor jeg blev 16 år, var jeg så uheldig at hugge et par fingre ved topafhugning ved roeoptagning, som dengang altid foregik med knive.

Vi havde netop i de dage besøg af vor lærerindes far fra Vallekilde, og han ville over at besøge en gammel bekendt, Peder Hansen, som tidligere havde været lærer hos Ernst Trier, Vallekilde, men nu selv havde oprettet en højskole i Hundborg, Thylands højskole. Far tog da straks ideen op, at jeg skulle derover og være en tid, mens fingrene kom sig, og han kørte da sjællænderen og mig til Hundborg, hvor vi blev hjertelig modtaget af forstanderen, og jeg blev der og var elev sammen med karlene, der var 30 den vinter, men til jul var min hånd arbejdsdygtig igen, så da kom jeg hjem. Men den følgende vinter, fra nytår 1998, var jeg derovre igen og fik de sidste 3 måneder med. Det fik jeg meget ud af og kunne få kammerater, hvad jeg nok var for ung til året før. Vinteren 1898-99 var bror Peder elev derovre, og da var forstander Hansen blevet gift med Johanne Boldsen fra Møllerup ved Randers. Jeg var da med til julefesten på skolen og traf sammen med kammerater og desuden traf jeg forstanderens brordatter, Agnes Hansen, som var kokkepige på skolen. Det var første gang jeg så og talte med hende, som siden blev min hustru. Men der skulle ske meget inden vi fik talt sammen om den ting, og dog er det ikke mærkeligt, at det efter næsten 12 års forløb sker, at vi kommer til at være i nærheden af hinanden uden at vide af det.

Sommeren 1899 var jeg til ungskue med en hingsteplag. Det var i Silkeborg, og det var en stor oplevelse for mig. Ganske vist fik hingsten kun 4. præmie. Det var dengang en lang rejse, da vi skulle over Århus-Skanderborg med dyrene for at komme til Silkeborg.

Året efter rejste jeg alene med samme hingst til Landmandsforsamlingen i Odense. Far kunne ikke være hjemmefra i så lang tid, Landmandsforsamlingen varede i 12 dage, og da var både

dyrene og deres vogtere bunden til pladsen hele tiden. Dyrene havde deres boxe, og vi karle havde militærbarakker at ligge i, og der var jo ikke altid ro, når de sidste kom hjem. Vi var også uheldige at det traf i med en del regnvejr. Midt i perioden vi var der, kom min farbror Mikkell og skulle hilse hjemmefra, at jeg havde fået en lille broder, det var Aage, der blev født den 4. juli 1900. En anden dag kom farbror Peder, præsten i Gamborg, og bad mig besøge sig på hjemvejen. Hingsten, der ingen præmie fik, blev afsat til proprietær Klausen på Lolland gennem min onkel, Peder Rasmussen, Brændeskovgård, så jeg kunne rejse ledig hjem. Denne onkel kunne der være meget at fortælle om, men jeg vil kun fortælle at han var født i et hus, blev mejerist og forpagtede Brændeskovgård med tilhørende mejeri, slog ind på storproduktion af ost, tjente store penge og tabte mange ved ostegrosserer. Blev reddet ved at familien trådte til med kaution. Arbejdede sig op igen og forpagtede flere mejerier ved store gårde på Lolland. Til sidst købte han herregården Fredsholm sammen med en bror og drev den i flere år. Onkel og faster Trine blev dog ved med at bo i Brændeskov. De havde tre pibebørn, Kirstine, Anna og Marie.

Nå, men videre fra min tur til Odense. Jeg var på Brændeskovgård på hjemvejen, og faster Trine fik mit tøj eftersat og rensat, så jeg kunne se nogenlunde ud, når jeg kom til Gamborg Præstegård, hvor tante Charlotte blev regnet for at være "lidt fin på det". Et par år efter var farbror Peder på besøg i vort hjem i Gullerup, farmor var da stadig levende og opholdt sig der. Det kom da på tale mellem far og farbror, ja, de talte da også med mig om det, at jeg skulle komme over som bestyrer et år, og dersom jeg så faldt til og kunne have lyst, så kunne få præstegården i forpagtning. Farbror havde hidtil selv drevet præstegårdens jord; der hørte ca. 30 td. Ld. 1. klasses jord til, herfra gik dog ca. 2 td. Ld. til have og gårdsplads.

1900 – 1901

Jeg er nu kommet til at springe i tiden og går derfor tilbage. Jeg havde bl.a. en plads som karl på "Riglandseg" ved Vamdrup, tæt ved den daværende grænse. Ved en konfirmationsfest der, kom jeg tilfældig til at høre om den tidligere omtalte unge pige, Agnes Hansen fra Thylands højskole, hun var kommen i huset for en kort tid hos en Johannes Fredslund, der var forlovet og skulle giftes med en lærerinde, og så skulle Agnes Hansen holde hus for ham en måneds tid, til brylluppet var ovre. Hun var på det tidspunkt forlovet med denne mands broder, Aksel Fredslund. Jeg gjorde mig derfor ikke videre tanker i denne retning med hende. Men denne Aksel Fredslund skulle jeg træffe sammen med på Tune Landboskole, hvor jeg var elev i vinteren 1902-1903. Aksel var en prægtig ung mand, som jeg kom til at sætte stor pris på. Forlovelsen mellem dem gik i stykker sommeren derefter, men det fik jeg ikke noget at vide om før senere. Agnes' farbror, Peder Hansen, flyttede til Mors og overtog Galtrup højskole i 1900, og der kom min søster Ane og Agnes til at være sammen og kende hinanden godt.

1902 – 1903

Mens jeg var elev på Tune, var vi på en elevtur til København, min første tur derinde. Jeg var også med en kammerat fra Mors, kontrolassistent Karl Larsen, som senere blev gift med min kusine, nede på Stevns, hvor han havde sit hjem. Da jeg rejste fra Tune, var jeg en tur i Rørvig ved Nykøbing Sjælland, hvor min faster Ane Kirstine, var gift med mejeribestyrer Hans Peter Hansen, Rørvig. Jeg rejste derfra til Gamborg, altså 1. maj 1903, for at være hos min farbror Peder; der skulle så i dette år forberedes til at jeg kunne bo for mig selv i den ene ende af udlængerne og have selvstændig husførelse, da tante Charlotte var ked af folkehusholdningen. Jeg var jo kun 23 år det forår, jeg skulle begynde der, og var heller ikke forlovet, hvad min søster Ane og bror Peder begge var. Det var hensigten, at jeg skulle have en husbestyrerinde og en karl. Med bedriften gik det rigtig godt, og jeg befandt mig godt blandt fynboerne, selvom jeg ikke blev sproget mægtigt, og økonomisk gik det rigtig godt; men dette med husholder og karl var jeg vist for ung til.

Imidlertid skete der det, at min bror Peder blev gift og overtog fødegården Kjeldbjerggård. Far og mor flyttede med de tre ukonfirmerede børn, Ingvar, Anna og Aage, samt Johannes, der ville læse videre, ned til ejendommen kaldet Lille Kjeldbjerg. Den lille ejendom blev dels ombygget og ny stald og lade bygget til, så de sad med alt for stor gæld, og far var ikke egnet til at være husmand, men gik oppe i gården hos Peder og lod mor og de små passe husmandsstedet. Det gik med andre ord skidt, skrev mor af og til til mig. Jeg syntes så, at det

var min pligt, som den ældste ugifte søn, at træde til, om far ønskede det. Jeg talte med farbror om sagen, han var ikke meget for det, men dersom jeg kunne få fat i en afløser, som han syntes om, ville han gå med til det. Min fætter Peder Ringgaard, fik forpagtningen fra foråret 1906.

1906

I 1906 købte mine forældre og jeg i fællesskab gården "Damgaard" i Hvidbjerg på Mors, med nyopførte bygninger og godt 50 td. ld. Mest god jord, men noget forsømt, og uden besætning, på nær to heste. Jeg kom med min besætning delvis og med 1 hest. Far med sine køer fra huset og med 1 hest. Bror Peder drev husmandsstedet Lille Kjeldbjerg; men der var forskellige ting, som ikke var så let ved sådant kompagniskab, ikke just arbejdet, men så meget andet. Mor længtes efter Gullerup og familien, og pengesagerne var heller ikke så let at ordne.

1908

Vi byttede gården "Damgaard" med en mindre efter to års forløb, og fik igen den mindre gård afsat, men ikke før købet af "Frederiksminde" i Tøving. Vi havde begge disse gårde at tilså i foråret 1908. Først var mor og jeg alene på Frederiksminde, og far i Hvidbjerg, da vi begge mente, at jeg bedst kunne udføre karlearbejdet i forårstiden på den større gård. Frederiksminde var dengang på 100 td. ld. en herlig gård med stor have og tilgrænsende plantage, noget lettere jord, men også noget første classes. Ældre, men herskabeligt stuehus, store rummelige udbygninger. Vi havde en ældre mand som fast daglejer, han havde gået i gården i hen ved 25 år.

Men vi kom lidt i ro og høsten stod for, vi fik den lille gård i Hvidbjerg solgt; Lille Kjeldbjerg havde den forrige ejer af Frederiksminde overtaget, og vi blev samlet om den store gård. Vi fik selvbinder, en brugt til 300 kr. anskaffet. Maskiner var altid fars lyst, men selv at bruge dem ville han ikke. Jeg vil her indskyde at vi allerede i Gullerup i 1892-1893, da jeg var 12 år, fik en slåmaskine, også som den første i mange byers omkreds. Til eksempel kan nævnes, at jeg kørte rundt i egnen og slog hø for folk, selv i de store gårde i Fårtoft. Vi fik også en slags aflæggerapparat til kornet. Den første i sin art, et ekstra sæde, som sad over højre hjul, hvorpå skulle sidde en mand med en stor aflæggerrive, som så, når neget var samlet på et bræt, skulle sænke dette bræt med foden og samtidig skubbe neget af brættet. Det var ikke let arbejde, selv for en voksen mand. Jeg var kun en dreng; men kørte også kun hestene. Med denne form for apparat blev vist allerede næste år afløst af vinger, og så skulle kusken selv lægge af med foden. Det gik også snildt i flere år, men også ved denne metode skulle der løbes bagefter og bindes neg.

1908 – 1909

Nå, men tilbage til Frederiksminde. Jeg blev hjemme i to år, imens var Ingvard bleven en kraftig ung mand på 18 år. Johannes var i København og studerede til dyrlæge. Aage og Anna gik i Bjergby friskole. I 1909 tror jeg det var, solgte vi en del af jorden fra til to ejendomme, der blev opført på den vestlige side af marken; og noget tillægsjord fra sydenderne af de lange agre blev solgt til mindre ejendomme oppe ved vejen mod Tøving by; i alt blev ca. 40 td. ld. solgt fra, så der nu var 60 td. ld. tilbage til gården.

1910 – 1911

I 1910 blev Anes mand, min svoger Anders Kristian Bovbjerg tilbudt at overtage sin fødegård, Fårtoftgård, da broderen, som havde den i forpagtning, ikke kunne klare den, men rejste til Amerika, hvor en ugift broder var i forvejen, så der var ingen andre til at overtage fødegården. En nybygget gård på fødegårdens mark, "Aasdal", var Anders Kristian Bovbjergs, og denne gård blev jeg tilbudt at overtage med kun 1 hest som besætning. Jeg fik så lidt af min indsatte besætning fra Frederiksminde med, og en gæld til Kreditforeningen og ca. 1000 kr. til Anders Kristian Bovbjergs fader skulle blive stående.

Det blev dog kun kort tid, fordi A.K. Bovbjergs søster og svoger, der havde en lille gård i Bjergby, ikke rigtig kunne klare pengesagerne, så det blev til en byttehandel, og jeg flyttede så til Bjergby, hvor jeg blev indtil 1912. Det var en lille god gård med nye bygninger og 18 td. ld. meget god jord, 2 td.htk. Jeg gik ene det meste af tiden. I slutningen af 1911 kom vor købmand og spurgte, om jeg ville sælge til ham eller hans søn, og det blev resultatet.

1912

Jeg flyttede ud 1. januar 1912 og foreløbig til Frederiksminde; jeg havde da samlet en lille kapital, men var også fyldt 31 år før jul. Jeg tog så på en lille ferierejse til København for at besøge Johannes, der lå syg med bindtarmsbetændelse. Jeg var i København otte dage, boede hos Marys mor, Johannes's svigermor, i Aagade. Jeg besøgte mine to fætre, Asger og Thorvald Kjeldberg Jakobsen fra Gamborg, den ene var lærer og den anden ingeniør, vi var rundt og se forskellige seværdigheder og var i teater og inde på Rigsdagen. På hjemvejen var jeg på Fyn på Brændeskovgård og i Ollerup hos faster Anna, fotografen; jeg var også hos Dues på Tvedgaarden (kusine Kirstine fra Brændeskovgaard). Derefter rejste jeg til Give og besøgte Peder Ringgaard. Fra Give rejste jeg til Odder, hvor jeg besøgte tante Charlotte, der nu var enke, idet farbror Peder døde allerede i 1910.

Derfra tog jeg videre over Århus og med Hammeltoget til Hammel, hvorfra jeg gik til Niær Præstegård, hvor jeg besøgte vor gamle lærerinde og dagen efter vor gamle karl, Frederik. Så endelig gik turen hjem til Mors. Jeg rejste hjemmefra d. 11. januar og kom hjem igen d. 1. februar. Nu ville jeg til at finde mig en gård igen. Jeg var bl.a. ovre at se på Nandrup, der var til salg.

En dag i marts måned kom min bror Peder og hans kone på besøg. Peder havde været i Thisted til marked og var der kommet i snak med en morsingbo, Jens Odgaard, som ejede Vilhelmsborg ved Thisted. Det var ældre folk, og hans kone var ked af den store gård og ville flytte til Mors hvis Peder ville bytte. Der blev så fortalt om alle Vilhelmsborgs herligheder, og det var mange, men Peders kone sagde nej. Da de skulle af sted, spurgte jeg, om det var aldeles afgjort, at de ikke ville handle, og Peder svarede, at det kunne jo ikke nytte, når hun ikke ville med. Ja, men så tager jeg over og ser på gården i morgen, sagde jeg, og det blev så til at far og jeg tog derover, og jeg købte gården, inden vi tog derfra. Den var på 140 td.ld. og 10 td. htk. og med bygninger, der ikke var magen til i Thisted Amt, og besætning på 80 kreaturer og 10 heste. Prisen var 114.000 kr. og gælden var 99.000 kr. Jeg skulle udbetale 15.000 kr. og Odgaard lade 28.000 kr. stå efter kreditforeningen. Selvom jeg dengang ikke var så erfaren på pengesager, var jeg dog klar over, at det var gode betingelser. Når jeg nu tænker tilbage, forstår jeg knap, at sådan en handel kunne ske. Der var foruden det nævnte med lån og stor besætning, rigeligt af korn, både tærsket og utærsket. Bygningerne var ualmindelig store og ikke helt almindelige avlsbygninger, opført efter en lynbrand i 1891, store flotte, meget solide med trempel og hvælvinger, fodergang og kornloft ovenover med cementgulv, stor flot lade, vindmotor og petroleumsmotor.

Jeg overtog gården allerede til april, men Odgaards måtte blive til maj. Jeg fik karlene fæstet, som Odgaard havde lovning på, og jeg fik en husbestyrerinde og en pige fra Mors. Fodermesteren og trediekarlen var også fra Mors. Trediekarlen og husbestyrerinden blev hen på sommeren forlovede og senere gift og boende i Hvidbjerg på Mors. Jeg måtte så til at se mig om efter en anden til 1. november. Nå, men det gik lettere, dvs. – det gik slet ikke, men det blev til **en frue** på Vilhelmsborg. Var det noget af en overraskelse inden for familien på Mors, at jeg købte Vilhelmsborg, så blev det vel lige så meget en overraskelse, da man hørte om forlovelsen med den Thisted lærerinde, og selvfølgelig i vor alder, 31 og 32 år, var der ingen grund til længere udskydelse, så det blev til bryllup d. 25. oktober 1912. Men forhistorien skal vist med. Min søster Ane fra Fårtoft traf sammen med Agnes ved et friskole- møde i Galtrup, og der faldt talen naturligvis nok på mig, som var kommet til at bo ved Thisted, og som ungkarl. Ane og Agnes aftalte at mødes ved dyrskue i Thisted, og så skulle Agnes Møldrup, som hun hed nu, efter at hendes familie i 1905 havde antaget hendes mormors fødenavn som familienavn,

følges med Ane til Mors og være hendes gæst i Fårtoftgaard og med til bror Peders fødselsdag d. 22. juli. Jeg blev overtalt til at tage med, og vi var sammen med den øvrige familie i Kjeldbjerggaard, og der var fest og leg i haven. Jeg som den fornuftige ville ikke være med til disse narrestreger. Men så kom Mary, Johannes's forlovede fra København, de var hjemme i ferien. Hun greb fat i mig, og jeg måtte med i kredsen og løbe rundt. Der skete så katastrofen eller det var skæbnens vilje, at Agnes og jeg løb imod hinanden. Hendes pande traf mig i hovedet og næsen, så jeg besvimede og blev båret ind i seng, og måtte blive der med et lille chok og hjernerystelse. Det var dog delvis ovre dagen efter, og far hentede mig og kørte mig til Frederiksminde. Ja, Agnes kom da selv med let forslået hoved og så til mig morgenen efter. Nå, men jeg rejste tilbage til Vilhelmsborg, men nu fornyede vi vort bekendtskab. Agnes rejste i sin ferie til sine bekendte, familien From i Fjeldstrup, hvorfra vi så havde brevveksling. Efter ferien besøgte vi hinanden, og det førte til forlovelse og giftermål, da jeg jo dels manglede en husbestyrerinde til 1. november, og dels at vi begge var over 30 år.



Agnes Møldrup var friskolelærerinde. Billedet er fra Sønderjylland ca. 1909

Det blev bestemt, at brylluppet skulle stå i Frederiksminde. Borgerlig vielse kl. 9 om morgenen på rådhuset i Thisted, derfra til Frederiksminde til frokost med den tilrejsende familie. Som forlovere på rådhuset var mødt min far og doktor Andersen, samt frk. Geertsen, Thisted, som havde pyntet Agnes. Vielsen i kirken skulle foregå kl. halv tre, så vi kørte alle til frimenighedskirken i Øster Jølby, hvor pastor Balslev foretog den kirkelige vielse. Efter vielsen i kirken tog hele følget til Frederiksminde, hvor vi havde en dejlig fest sammen med familien og friskolekredsen fra Thisted. Agnes' farbror Peder Hansen, den tidligere forstander på Galtrup højskole, var med og ellers var der kun Åge og Wulff, hendes brødre, med af hendes familie. Galtrup højskoles nye forstander Jakob Lykke var også med. Min gamle tante Charlotte og hendes ældste datter og endvidere to af kusinerne fra Brændeskovgård var også kommet. Købmand Rødbro fra Thisted var med, han havde været os behjælpelig med at få en lukket vogn til låns, med vore egne heste og med Jens forkarl som kusk. Biler var ikke brugelige endnu. Den 27. oktober var der andendags gilde og vi var i kirke. De udenbys gæster rejste. Agnes og jeg blev kørt til Vildsund, hvor vor egen vogn hentede os, og vi kom til vort hjem.

Desværre blev det kun kort tid på Vilhelmsborg, og dette så meget mere, som det var min og ikke mindst fars skyld, idet vi lod os friste af den tilsyneladende fortjeneste på ca. 26.000 kr. Jeg havde været syg af tyktarmsbetændelse fra midt i november til hen i december, og en af vore karle blev også syg, det viste sig at han havde gigtfeber. Så begyndte ejendomshandlerne at vejre en chance, de var jo gået glip af en, da jeg købte gården på egen hånd. Jeg fik besøg mens jeg lå syg, og han fik da lov til, at der måtte komme en køber og se på gården. Jeg tror for resten aldrig at jeg talte med Agnes om det; dengang var det ikke med konens underskrift at handel af fællesbo skulle ske, og jeg var jo bleven så vant til at handle på egen hånd. Den dag, vi skulle forsøge at handle, skulle vi samles i Thisted hos sagføreren; min far var også

med; der blev jo talt meget for os, som om det var næsten helt utilladeligt dumt at sige nej. Jeg fik et par måneder til at realisere avl og besætning, og samtidig tid til at finde noget andet. Ja, tak! Men jeg husker nok, da jeg mødte min kone ude i byen og fortalte nyheden.

1913

Jeg skulle beholde hele avlingen og besætningen sånær som nogle ungkreaturer, overtagelse pr. 1. april 1913.

Vi kom jo ud og så på meget, både i Thy og på Mors, men endte med at købe Østergaard i Fjallerslev på Mors. Vi overtog den allerede 1. marts. Det var også en god gård på 60 td.ld. en pæn bondegård. Jeg holdt så auktion over besætningen der, og flyttede den bedste del af besætningen fra Vilhelmsborg med til Østergaard. Vi kom aldrig til at føle os hjemme i Fjallerslev; der var en del indremissionsfolk på egnen. Men vi havde den glæde at se vor første datter se dagens lys, - hvilken glæde for os to ældre nygifte!



1914

Men som sagt, vi faldt ikke rigtig til, så da ejendomshandlerne igen begyndte at sværme om os i begyndelsen af 1914, solgte jeg Østergaard til afståelse 1. juni uden besætning. Vi så igen på flere store gårde på Mors, bl. a. Gammellund på Sydmons. Men det blev Mølhøve på Nordmons i Sejerslev sogn. Der var godt 200 td.ld. og købtes uden levende besætning for ca. 100.000 kr.

Jeg flyttede så min besætning til denne gård, og vi flyttede ind d. 1. juni og havde al grund til at være tilfredse. Men allerede d. 2. august samme år udbrød den første verdenskrig, der jo satte os alle i stor skræk for at blive blandet deri. Min forkarl blev indkaldt, min broder Ingvar blev også indkaldt, og vi var begyndt at høste rug. På Frederiksminde stod far og havde kun sin fjortenårige søn Åge til hjælp. Penge blev sagt op, og nye lån kunne ikke fås.



Mølhavegård



Billedet er også fra Mølhavegård og sandsynligvis fra Pouls barnedåb i 1916. Fra venstre er det Ingvar Kjeldbjerg bror til Jakob, så anden ældste datter Kirsten Marie på sin fars arm (Jakob Kjeldbjerg), bagved ham gammelfar (Poul Kristen Jakobsen) så en ukendt dreng, så Mary (gift med Johannes Kjeldbjerg, dyrlæge i Thisted, slægtsforsker og sikkert billedets fotograf), siddende forrest Agnes med sønnen Poul på skødet, bagved hende gammelmor (Kirsten Marie født Ringgaard) med Jakob og Agnes' ældste datter Birtha i hånden og til højre Jakobs søster Anna, der senere blev stammoder for alle Mejlhederne.

1914 - 1920

Men alt gik jo langt bedre end ventet, vi blev holdt uden for krigen som neutrale og kunne levere alt, hvad vi i Danmark kunne undvære til både Tyskland og England, og til stadig stigende priser. Heste gik op i pris hver dag, og til sidst til 5.000 kr. Kreaturer derimod kom op i ca. 1000 kr. for en god ko. Fedekreaturer gik op i ca. 125 øre pundet, for de bedste. Men vi skulle jo også dengang aflevere kornet, statskornet, som det kaldtes, så svin kunne vi næsten ingen levere af. Karlelønninger gik også op, jeg tror i ca. 1100 til 1200 kr. Det blev dog gode tider for landbruget, men meget usunde, og mange kunne ikke tåle dette, spekulerede og ud skejede på forskellig vis. Der opdukkede de såkaldte gullaschbaroner. Jeg tjente vel også penge i de år, men holdt mig fra børsspekulationerne og ejendomshandler i disse år. Min broder Peder i Kjeldbjerggård byttede gården væk for proprietærgården Nørhaagaard i Thy, solgte denne efter få år og tjente en formue. Købte derefter en lille gård ved Nykøbing. Dette var selvfølgelig nok

klogt gjort, men for Peder en ulykke, der til sin tid let kunne ruinere hele vor familie, idet han ved indblanding i ejendomshandel måtte ty til hjælp, og som vi alle troede kunne hjælpe ham, og derfor blev det i første omgang ene mig, der som kautionist for 50.000 kr. måtte bøde, da Peder efter krigen, hen i tyverne, kom til at stå med flere ejendomme omkring i Jylland, og de måtte afsættes til mindre priser, end de var købt til.

1920 - 1922

Jeg havde i 1920 købt Frederiksminde af far, da min svoger og broder ikke syntes at kunne overtage den, som der var tale om. Far blev dog ved at styre gården med en af de yngste brødre til hjælp. Jeg ville så forsøge at afhænde Mølhavn og flytte til Frederiksminde, men da jeg så, jeg husker ikke årstallet, af et konsortium blev budt 235.000 kr. forlangte jeg 250.000 kr. og det var jo nok en dumhed ikke at sælge for de 235.000 kr. idet ejendomspriserne begyndte at falde lige derefter, og selvom jeg ikke på det tidspunkt var kautionist for Peder. Nu ville jeg gerne, at min familie skal forstå min handlemåde, der ikke gik ud på berigelse, men udelukkende i tro og tillid til hvad min bror Peder fortalte og sagde om sin stilling. Vekslen på de 50.000 kr. udstedtes kun på 1 måned, og så skulle alt let kunne realiseres og han reddes. Det var hans redning, der var mit motiv for handlingen, men det gik helt anderledes.

Da jeg ville sælge Mølhavn i 1922, var liebhaverne forsvundet. Men til Frederiksminde var der solide købere, og derfor blev det nødvendigt at afhænde denne, vel nok til en antagelig pris af 90.000 kr. Far fik sine prioriteter udbetalt og kunne bygge eget hus på dyrlægens jord i Øster Jølby, og far og mor flyttede deri i 1922, og de boede der resten af deres liv. Far døde der i 1931 og mor i 1953. De blev henholdsvis 80 og 94 år gammel.

Jeg overtog Slejstrupgård i Salling, som var solgt af Peder til en mand, der ikke kunne overholde sine forpligtelser. Peder, som havde boet der en tid, var flyttet til en anden gård, Stenholtgaard ved Silkeborg.

Mine forældre flyttede midlertidigt til Slejstrupgaard og passede den, men gården blev dog ret hurtigt solgt, i øvrigt til Iver Kjær, som jeg i sin tid havde købt Østergaard i Fjallerslev af.

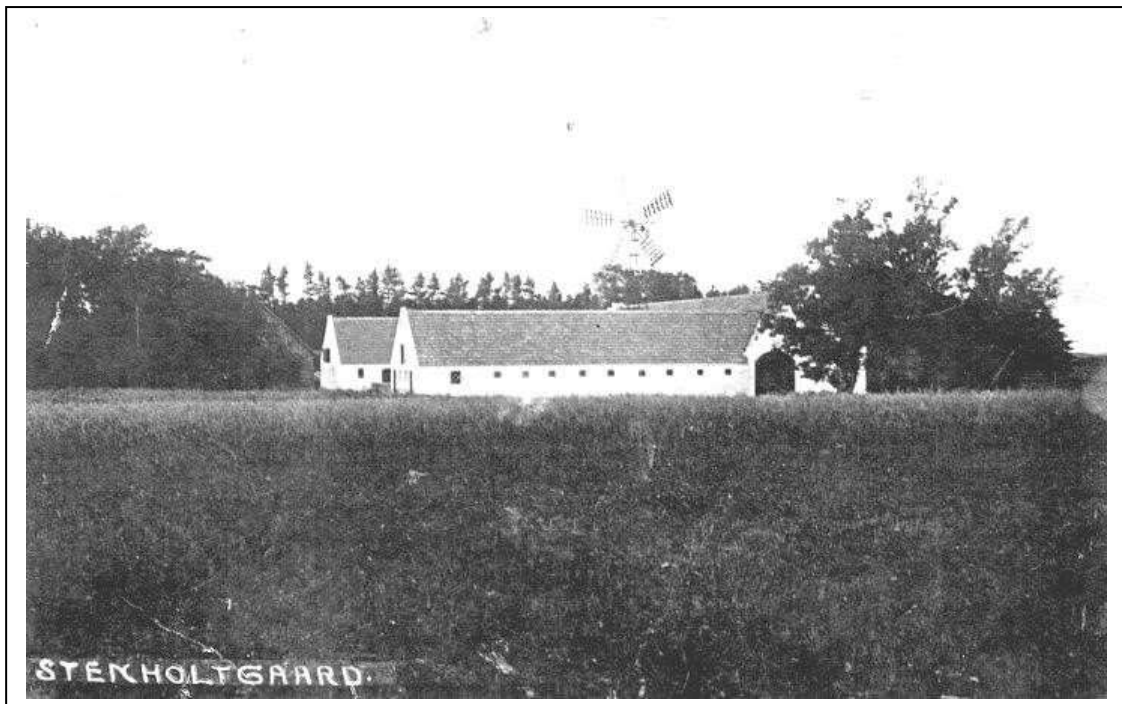
Jakob og Agnes med deres 6 ældste børn på gården "Mølhavn"



1925

I 1925 blev jeg nærmest tvunget til at sælge Mølhavn for at klare vekselforpligtelsen for Peder, da det ikke lykkedes at få nok ud af Peders forretninger. Det var en sørgelig tid, for vi havde jo

boet elleve år på Mølhavn og havde fået seks børn der. Birtha er jo født på Østergaard, men alle de andre på Mølhavn, Arne som den sidste i 1924, kun et år før vi måtte flytte. Det endte med, at vi måtte overtage Stenholtgård efter Peder, for dog at få lidt ud af det hele, men ejendommene blev ved med at falde i pris, så allerede efter knap tre år, måtte vi af med Stenholtgård.



Jakob Kjeldbjergs fortælling slutter her.

